

I

Identical: **ដូចបេះបិទ ដូចសុទ្ធសាធ**

IDS (Incubation-Desiccation-Separation): **វិធីសាស្ត្របណ្តុះ-សំងួត-បែងចែក**

ជាវិធីសាស្ត្រមួយក្នុងការបំបែក(ដកចេញ) គ្រាប់ដែលងាប់ ឬខូចចេញពីគ្រាប់ល្អ ។ គ្រាប់ត្រូវបានគេផ្សើម ទឹក ហើយដាក់បណ្តុះនៅក្នុងលក្ខខណ្ឌដំណុះប្រសើរបំផុត ប្រហែល២ថ្ងៃ បន្ទាប់មកសំងួតក្នុងរយៈពេលខ្លី ហើយបែងចែកវាដោយបណ្តែតទឹក ។ ព្រោះថា គ្រាប់មូលងាប់និងខូច វាហូតទឹកលឿនជាងគ្រាប់ល្អនៅពេល សំងួតវា ដូច្នេះវានឹងអណ្តែតទឹក ឯគ្រាប់ល្អវាលិចក្នុងទឹក ។

មើល Cleaning, Empty seed, Flotation, PREVAC.

Imbibitions: **ការជ្រាបទឹក, ការស្រូបទឹក**

ដំណើរនៃការស្រូបយកទឹកដំបូងរបស់គ្រាប់មុនដំណុះពន្លក ។ ការជ្រាបទឹក គឺជាដំណើរការរូបទាំងស្រុង ហើយគ្រាប់ដែលគ្មានជីវិតក៏ជ្រាបចូលទឹកដែរ ។

មើល Absorption, Germination, Lag-phase.

Immature embryo: **អែមប្រីយ៉ូខ្លី, អែមប្រីយ៉ូមិនទាន់ពេញវ័យ**

អែមប្រីយ៉ូរបស់គ្រាប់ដែលមិនសំរេចបាននូវដំណាក់កាលអភិវឌ្ឍន៍មួយដែលអាចឱ្យវាអាចដុះពន្លកបាន ។

មើល Dormancy, immature embryo -, After – ripening, Mature.

Imperfect flower (= unisexual flower): **ផ្កាមិនពេញលេញ (ផ្កាមានភេទតែមួយ)**

មានតែសរីរាង្គបន្តពូជតែប្តី ឬតែឈ្មោលនៅក្នុងផ្កានេះ ពោលគឺ ផ្កាឈ្មោល ឬផ្កាប្តី ។

មើល Dichogamy, Dicliny, Flower, Perfect (flower).

Impermeable: **មិនជ្រាបទឹក**

ផ្នែករាវាងមិនឱ្យម៉ូលីយ៉ូលធ្វើចលនាឆ្លងកាត់បាន ឧ: សំបកគ្រាប់ ឬផ្នែករាវាងមិនឱ្យទឹកឆ្លងកាត់ និងជ្រាប ទឹកបាន ។

មើល Dormancy, Physical -, Imbibition, Hard seed, Semi-permeable.

Improved: **ដែលបានបង្កើនគុណភាព ដែលបានធ្វើសុវត្ថិភាព**

មិនមែនជាពាក្យបច្ចេកទេស ដែលតែងតែប្រើសំដៅទៅលើគ្រាប់ពូជដែលកើតពីការរោយលំអងដោយ សេរី ពីដើមឈើដែលគេបានជ្រើសរើស ។

មើល Certified, Forest tree breeding, Forest tree improvement, Open pollination.

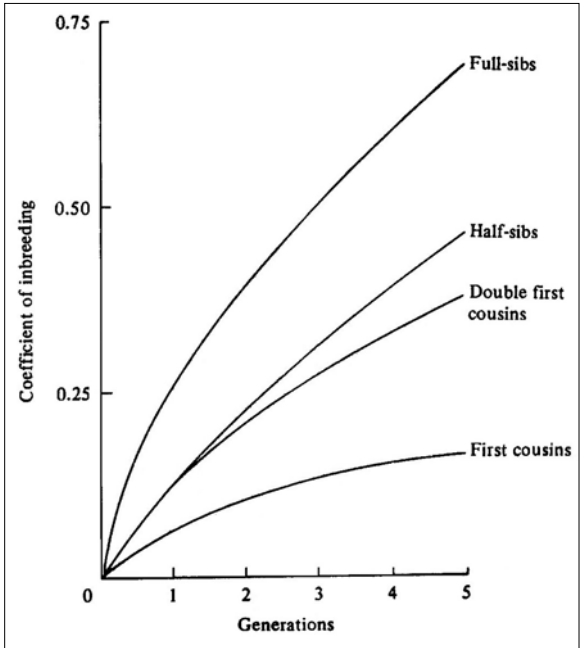
Inbred line: ការបង្កាត់ពូជសុទ្ធ

ក្រុមពូជមួយដែលមានកំណើតពីការបង្កាត់ក្នុង ។ ជិននេទិករបស់វាមានលក្ខណៈសុទ្ធ(ហូម៉ូហ្ស៊ីហ្គត) ហេតុនេះ វាជាការបង្កាត់ពូជសុទ្ធ ។ ការខិតចូលទៅកាន់តែជិតហូម៉ូហ្ស៊ីហ្គត គឺជារឿយៗ ត្រូវធ្វើយ៉ាងរហ័សនូវការបង្កាត់ខ្លួនឯងដោយផ្ទុះៗដែលអមជាមួយការជ្រើសរើស ។

មើល Breed true, Heterosis, Homozygous, Inbreeding, Pure line, Selection, Self-pollination.

Inbreeding: ការបង្កាត់ក្នុង, ការបង្កកំណើតខ្លួនឯង

ការផលិតកូនដែលមានលក្ខណៈជាហូម៉ូហ្ស៊ីហ្គត ដោយការបង្កាត់គ្នាជាមួយសារពាង្គកាយដែលជាប់ព្យាតិជិតបំផុត ហើយជាធម្មតា គឺការបង្កាត់ខ្លួនឯង ។ ជាពិសេសវិធីនេះ បើគេអនុវត្តបង្កាត់វាជាច្រើនជំនាន់ វាលេចចេញឡើងនូវលក្ខណៈអន់ដែលគេមិនចង់បាន ហើយត្រូវបានគេប្រើវាជាមួយការជ្រើសរើសដើម្បីចាប់យកនូវលក្ខណៈដែលគេចង់បាន ពោលគឺដើម្បីចំរាញ់លក្ខណៈនៅក្នុងការបង្កាត់ពូជសុទ្ធ ។ ការបង្កាត់ក្នុងនៃសារពាង្គកាយកូនកាត់ធម្មតា ជារឿយៗ

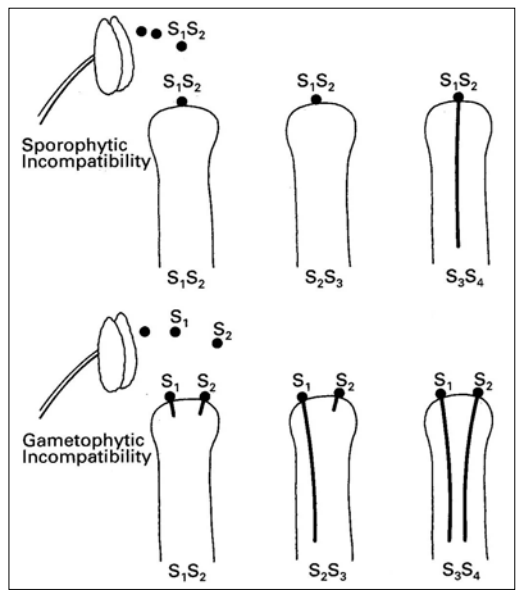
បណ្តាលឱ្យធ្លាក់ទៅជាការបង្កាត់ក្នុងធ្វើឱ្យខ្សោយពលសម្បទាឬលទ្ធភាពបង្កកំណើត ប៉ុន្តែជាធម្មតាពលសម្បទារបស់វាអាចស្តារឡើងវិញបាន និងជួនកាលអាច

បង្កើនឡើងវិញដោយបង្កាត់ពូជម្តងទៀត ពោលគឺជាមួយកូនកាត់ ។ ការបង្កាត់ក្នុងត្រូវបានគណនាតាមពិជគណិតដោយមេគុណបង្កាត់ក្នុង F ដែលមានតំលៃពី 0 (គ្មានការបង្កាត់ក្នុង) រហូតដល់ ១ ។

មើល Breed true, Endogamy, Heterosis, Homozygous, Inbred line, Minimum viable population, Pure line, Self-pollination.

Incompatibility: វិសមភាព, ភាពមិនត្រូវគ្នា

ភាពបរាជ័យរបស់ហ្គាមីតមកពីសំភារៈបន្តពូជដូចគ្នាខាងជិននេទិកក្នុងការរលាយចូលគ្នាដោយសារតែ

យន្តការខាងសរីរៈប្រូបសាស្ត្រ ។ ឧទាហរណ៍ ការដុះបំពង់លំអងអាចមានកំលាំងខ្សោយ បើទោះជាស៊ុត និង កោសិកាស្លឹមនៅរស់ក៏ដោយចុះ ។ ក៏ប្រើក្នុងន័យ graft incompatibility (ការបំបៅមិនត្រូវគ្នា) ផងដែរ ។
មើល Graft incompatibility, Selfincompatibility, Sterility.

Incomplete block design: ការរៀបចំប្រូកមិនពេញលេញ
មើល Lattice design.

Incomplete diallel: ដៃអីលែលមិនពេញលេញ ឬមិនគ្រប់ចំនួន
មើល Diallel cross.

Incomplete dominance: ភាពលប់មិនពេញលេញ
ការសំដែងចេញមួយផ្នែករបស់អាណែលទាំង២នៅក្នុងហេតិវិហ្សីហ្គតមួយ ដូចនេះហ្វីណីថែបរបស់វាបង្ហាញ ចេញមកនៅចន្លោះរវាងមេបាហ្សូម៉ូហ្សីហ្គតទាំង២នោះ ។
មើល Co-dominance, Dominance, Heterozygote, Homozygote, Recessive.

Incomplete pedigree design: ការរៀបចំផែនការបង្កាត់ពង្សារវិមិនពេញលេញ
ការរៀបចំផែនការឱ្យបង្កាត់គ្នាដែលមានតែមេបាម្ដងគេស្គាល់សំរាប់ផលិតកូនមួយបែប ឧ: open pollinated mating (ការបង្កាត់ដោយសេរី), Polycross design និងជួនកាល Topcross (សូមអាន) ។ ពាក្យន័យ ផ្ទុយ Complete pedigree design (ការរៀបចំបង្កាត់ពង្សារវិមិនពេញលេញ) ។
មើល Mating design.

Indehiscence: ការមិនប្រេះឬមិនបើក, ភាពមិនប្រេះ
នៃកញ្ចក់កេសរឈ្មោលឬផ្លែដែលមិនប្រេះ/បើកនៅពេលទុំ ។ ផ្លែមិនប្រេះមានដូចជា ប្រភេទផ្លែ pods, samaras និង nuts ។ ពាក្យន័យផ្ទុយ Dehiscence- ការប្រេះឬបើក, ភាពប្រេះ ។
មើល Dry fruits, Extraction.

Independent culling: ការបោះ ប្រមូល ជ្រើសរើស ដោយសេរី (ឯករាជ្យ)
ការជ្រើសរើសពហុលក្ខណៈដែលទាក់ទងនឹងការកំណត់តំលៃអប្បបរមាសំរាប់លក្ខណៈនីមួយៗនៃផលប្រយោជន៍ ។ បណ្តាឯកត្តៈត្រូវឆ្លើយតបនឹងលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យអប្បបរមា បើសិនពួកវាត្រូវបានគេរក្សាទុក ។
មើល Candidate tree, Comparison or check tree, Selection index, Select, superior or plus tree, Tandem Selection.

Index selection: ការជ្រើសរើសសន្ទស្សន៍
មើល Selection index

Indigenous (indigenous species): នៅក្នុងស្រុក (ប្រភេទក្នុងស្រុក)

ប្រភេទពូជមានដើមកំណើតនៅក្នុងប្រទេស ឬតំបន់ណាមួយ ។ ពាក្យផ្ទុយ non-native ឬ exotic.
មើល In-situ, Land race, Naturalization, Provenance.

Indirect selection: ការជ្រើសរើសប្រយោល

ការជ្រើសរើសបណ្តាឯកត្តៈឬក្រុមពូជផ្នែកលើលក្ខណៈមួយ (ជាធម្មតា មិនមានសារប្រយោជន៍សេដ្ឋកិច្ចទេ ក្នុងនោះទេ) ដែលគេជឿថាអាចមានលក្ខណៈមួយដែលគេចង់បានមានសារប្រយោជន៍សេដ្ឋកិច្ច ជាជាងផ្នែកលើលក្ខណៈដែលចង់បាននោះ ។ មើល Correlation, Linkage, Selection criteria.

Individual selection: ការជ្រើសរើសឯកត្តៈ

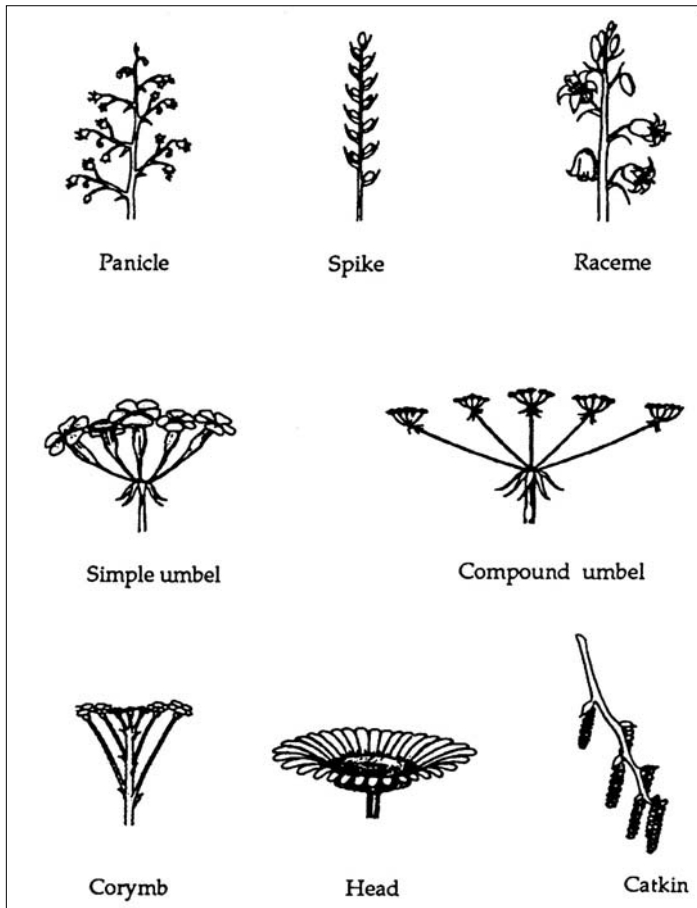
គេជ្រើសរើសរុក្ខជាតិមួយចេញពីអំបូរ ឬក្រុមពូជមួយផ្នែកទៅលើលក្ខណៈរូបល្អរបស់វាធ្វើជាមេបា ។ ជួនកាលគេ ហៅថា ការជ្រើសរើសហ្វីណីថែប ។

មើល Family selection, Mass selection, Phenotype, Progeny test, Recurrent selection.

Inflorescence: ផ្កាកញ្ចុំ, ផ្កាចង្កោម

បណ្តុំនៃឯកត្តៈផ្កាជាច្រើនបង្កើតជា ចង្កោមធំដែលចេញពីទងអ័ក្សរួម មួយ ឧៈផ្កាចង្កោមស្នែង(panicle).
មើលរូបបន្ថែមនៅទំព័រ១៧៣ ។

មើល Catkin, Flower, Infructescence, Pedicel, Peduncle.

Infusion population: ការបង្កាត់ (ជំរើស)បញ្ចូលក្រុមពូជក្រៅ

ដើមឈើដែលបានជ្រើសរើសពីក្រុមពូជខាងក្រៅមួយ ដែលគេបញ្ចូលទៅក្នុងការបង្កាត់ពូជក្រុមពូជនោះ ដើម្បីនាំចូលជីនថ្មីដែលគេចង់បាន និងរក្សាមូលដ្ឋានជីននេទិកឱ្យទូលាយ ។

មើល Base population, Breeding population, Breeding strategy, Propagation population.

Infructescence: ដើមមានផ្លែ

ដើមមានផ្លែ ចង្កោមផ្លែ ឬការតំរៀបរបស់ផ្លែនៅលើដើមរុក្ខជាតិមួយ ។

មើល Inflorescence, Fruit, Aggregate fruit, Multiple fruit.

Ingestive dispersal (endozoochory): ការពង្រាយគ្រាប់ដោយសត្វ (ស៊ីលេបគ្រាប់)

ការពង្រាយគ្រាប់ដោយសត្វដែលស៊ី(លេប) ផ្លែ ហើយបញ្ចេញគ្រាប់វិញតាមកម្រិត ឬតាមលាមក ។

មើល Fleshy fruits, Dispersal.

Inheritance: មរតក, ការទទួលមរតក, តំណពូជ

ការទទួលបាននូវបណ្តាលកូណៈ ឬគុណភាពធាតុបន្តពូជ ដោយការផ្ទេរពីមេបាទៅឱ្យកូន ។

មើល Acquired character, Genoty-environment interaction, Gene, Heritability, Meiosis, Simple Mendelian inheritance.

Inhibition: ការហាម, ការឃាត់, ការរារាំង, ការទប់

ការទប់ ឬរារាំងដល់ដំណើរការតួនាទីរបស់គ្រាប់ ឧ: សារធាតុរារាំងក្នុងផ្លែឈើមួយ ឬការរារាំងគ្រាប់ ឬទប់ ដំណុះពន្លកគ្រាប់ ។ មើល Dormancy, chemical -, Inhibitor, Leaching.

Inhibitor: សារធាតុរារាំង

សមាសធាតុគីមីដែលរារាំង ឬទប់ដំណុះគ្រាប់ ឧ: coumarin and abscitic acid (ABA): កូម៉ារីន និង អាប៊ីស៊ីតិកអាស៊ីត ។ មើល Dormancy, chemical -, Inhibitor, Leaching.

Inoculation: ការចាក់ចំលងអតិសុខុមប្រណាម (ផ្សិត)មានប្រយោជន៍

ការបញ្ចូលអតិសុខុមប្រណាមមានប្រយោជន៍មួយ(ដោយប្រើសំភារៈបញ្ចូល ឧ: ម៉ៃយីរីហ្សា(Mychorriza) រ៉ៃហ្សូមីអៀម(Rhizobium) ឬហ្វ្រេនគីយ៉ា(Frankia) ។

មើល Cross inoculation, Host specificity, Mycrosymbionts.

In-situ: នៅទីកន្លែងកំណើត, ក្នុងតំបន់

នៅនឹងទីកន្លែងកំណើតរបស់វា ។ ពាក្យផ្ទុយ Ex-situ នៅក្រៅទីកន្លែងកំណើត, ក្រៅតំបន់ ។

មើល Gene conservation, Indigenous.

In-situ conditions: លក្ខខណ្ឌនៅកន្លែងកំណើត

បណ្តាលក្នុងខណ្ឌដែលធនធានជីននេទិកមាននៅក្នុងប្រព័ន្ធបរិស្ថាន និង ជំរកធម្មជាតិ ហើយបើក្នុងករណី ប្រភេទដែលគេដាំ ឬផ្សាំង នៅក្នុងបរិវេណជុំវិញ ដែលពួកវាបានវិវឌ្ឍន៍ទៅលក្ខណៈសម្បត្តិផ្សេងៗ មើល Adapted, Land race, Gene conservation.

In-situ conservation: ការអភិរក្សក្នុងតំបន់កំណើត, ការអភិរក្សក្នុងតំបន់ធម្មជាតិ ការអភិរក្សក្នុងតំបន់
មើល Gene conservation.

Integument: ស្បែកក្រៅ, សំបកក្រៅ(គ្រាប់) អ៊ិនតេហ្សូមីន

ស្រទាប់ជាសិកាមាន១ឬ២ស្រទាប់(ជាញឹកញយៗឈាមចូលគ្នា) ដែលស្រោបពីលើប្រទេការបស់អូវូលូមួយ ។ នៅពេលអូវូលូមីន អ៊ិនតេហ្សូមីនវិវត្តទៅជាសំបកគ្រាប់ ។
មើល Flower, Micropyle, Ovule, Ovule orientation, Pistil, Seed coat.

Inter-fertile: លទ្ធភាពបង្កកំណើតជាមួយគ្នា

លទ្ធភាពរបស់បណ្តាឯកត្តៈ អាចបង្កាត់ជាមួយគ្នាបាន ។
មើល Hybrid, Crossability, Self fertile, Species.

Intermediate (-seed):

ទាក់ទងទៅនឹងលទ្ធភាពស្តុកទុក គ្រាប់ពូជដែលគេអាចសង្កតដល់បន្ទុកសំណើមមួយ ដូចប្រភេទគ្រាប់បរិង ក៏ ប៉ុន្តែងាយខូចគុណភាពនៅក្នុងសីតុណ្ហភាពទាបដែលគេតែងធ្វើចំពោះប្រភេទគ្រាប់បរិង ។
មើល OLDA, Orthodox seed, Recalcitrant seed, Chilling damage.

ISTA (International Seed Testing Association): សមាគមពិសោធន៍គ្រាប់អន្តរជាតិ

ជាសមាគមអន្តរជាតិដែលចេញច្បាប់ និងសេចក្តីណែនាំសំរាប់បទដ្ឋានពិសោធន៍គ្រាប់ពូជក្នុងកសិកម្ម សាក វប្បកម្ម និងគ្រាប់ពូជឈើ ។ ច្បាប់និងសេចក្តីណែនាំដែលបានកែតម្រូវ និងធ្វើឱ្យទាន់សម័យត្រូវបានចេញ ផ្សាយរៀងរាល់៣ឆ្នាំម្តង។ ច្បាប់ ISTA ត្រូវគេអនុវត្តនៅទ្វីបអឺរ៉ុប អាហ្វ្រិក និងអាស៊ី ទន្ទឹមនោះក៏មាន ប្រព័ន្ធឡើតខុសគ្នាបន្តិចត្រូវបានគេប្រើទ្វីបអាមេរិកខាងជើង និងផ្នែកខ្លះនៃអាមេរិកខាងត្បូង ។
មើល AOSA, Seed testing.

Internode: ផ្នែកសាច់ (ផ្នែកនៅចន្លោះថ្នាំង)

ផ្នែកមួយនៃដើមរបស់រុក្ខជាតិ ដែលនៅចន្លោះថ្នាំង២ ។ ចំពោះប្រភេទស្រស់ វាសំដៅទៅលើដើមដែលខ័ណ្ឌ ចែកដោយគំនូច២របស់មែក ។
មើល Cutting, Fox-tail, Nodal cutting, Node.

Interspecific hybrid: កូនកាត់រវាងប្រភេទពីរផ្សេងគ្នា

មើល Species hybrid.

Intraspecific hybrid: កូនកាត់រវាងប្រភេទដូចគ្នា (ក្នុងក្រុមពូជ)

មើល Hybrid.

Introgression (Introgressive hybridization): ការរាលដាលជីន (ការបង្កាត់រាលដាល)

ការរាលដាលដោយធម្មជាតិរបស់ជីនពីប្រភេទពូជឬក្រុមពូជមួយទៅមួយផ្សេងទៀតតាមរយៈការបង្កាត់ពូជ និងការបង្កាត់ត្រឡប់នៃបណ្តាកូនកាត់។ ក្រុមកូនកាត់មួយអាចជាដំណាក់កាលមួយនៅក្នុងដំណើរការនេះ។ លទ្ធផលអាចមានផ្សេងៗគ្នា តាំងពីការជ្រៀតចូលជីនតិចរហូតដល់ការបញ្ចូលគ្នានៃប្រភេទពូជនេះ។ ជាគោលការណ៍ ការរាលដាលជីន វាប្រហាក់ប្រហែលទៅនឹងការធ្វើអន្តោប្រវេសន៍ ប៉ុន្តែវាកើតឡើងក្នុងរវាងប្រភេទ។

មើល Backcrossing, Ecological niche, Gene flow, Hybrid, Hybrid swarm, Migration, Species hybrid.

In-vitro: ការធ្វើពិសោធន៍នៅក្នុងបន្ទប់ពិសោធន៍

ការពិពណ៌នាការធ្វើពិសោធន៍សង្កេតដំណើរការជីវសាស្ត្រដែលគេអនុវត្តនៅក្នុងបរិវេណទីពិសោធន៍។ ពាក្យផ្ទុយ In-vivo (ការធ្វើពិសោធន៍នៅទីវាល)។

មើល Tissue culture.

In-vivo: ការធ្វើពិសោធន៍នៅទីវាល

ការពិពណ៌នាការធ្វើពិសោធន៍សង្កេតដំណើរការជីវសាស្ត្រដែលគេអនុវត្តមើលសារពាង្គកាយកំពុងរស់ជាក់ស្តែង។ ពាក្យផ្ទុយ In-vitro.

Involucre: តំបន់ស្លឹកថ្នាំងក្រោមផ្កា

ថ្នាំងស្លឹក(whorl) ១ឬច្រើននៃតំបន់ស្លឹកដែលនៅក្រោមនិងជាប់នឹងផ្កាមួយឬចម្បោមផ្កា ជួនកាលវាស្របខាងពេល (កេសរញី) ដូចជា ផ្កាម៉ែសាក់។

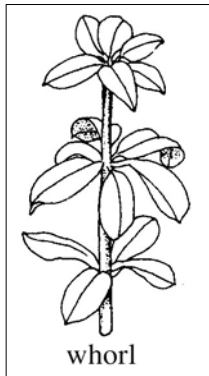
មើល Flower, Cupula

Isoenzyme: អែនសែមស្រដៀងគ្នា

មើល Isozyme

Isolation: ការដាក់ឱ្យនៅដាច់ពីគេ, ភាពនៅដាច់ឆ្ងាយពីគេ, ភាពនៅឯកោ

លក្ខខណ្ឌមួយដែលការពារ ឬកំណត់ព្រំដែនការបង្កាត់ពូជនៅក្នុងចំណោមក្រុមពូជ ឧ: ភាពខុសគ្នានៃបាតុភូតវិទ្យាក្នុងពេលវេលាចេញផ្កា ភាពខុសគ្នានៃក្រូម៉ូសូម ហើយនិងចំងាយ។ ចំណេះដឹងស្តីពីប្រសិទ្ធភាពចំងាយ

រោយលំអងមានសារសំខាន់ក្នុងកំណត់ចំងាយឱ្យនៅដាច់ពីគេរបស់ចំការពូជ។ ចំពោះប្រភេទពូជដែលរោយ
លំអងតាមខ្យល់លំអងនៅក្រោមខ្យល់ ជាធម្មតាគេមិនអាចបំបាត់វាបានទេ ក៏ប៉ុន្តែជាធម្មតាខ្យល់
លំអងនេះ គេអាចកាត់បន្ថយបានដោយធ្វើតំបន់ទ្រទាបដើមឈើទប់លំអង។ ពាក្យនេះ ក៏ប្រើសំដៅលើ
លក្ខខណ្ឌនៃការដាក់ផ្កាឱ្យនៅដាច់ឆ្ងាយពីគេ កំឡុងពេលត្រួតពិនិត្យការរោយលំអង។

មើល Allopatric, Controlled pollination, Incompatibility, Migration, Pollen dilution
zone, Seed orchard, Sterility.

Isozyme = Isoenzyme: អែនសែមស្រដៀងគ្នា

ទំរង់ខុសគ្នានៃអែនសែមដូចគ្នាអាចបង្កើតឡើងដោយឡូខីសផ្សេងៗឬអាណែលផ្សេងៗក្នុងឡូខីសតែមួយ។
ក្នុងករណីចុងក្រោយ គេអាចហៅវាថា allozyme។ ជាទូទៅ គេអាចមើលវាឃើញក្នុងរូបភាពជា ទំហំ
ម៉ូលីខ្យល់ ទ្រង់ទ្រាយនិង បន្ទុកអគ្គីសនី។

មើល Allozyme, Allele, Electrophoresis, Enzyme, Fingerprint, Genetic marker, Linkage,
Locus, Marker.